

ÅRSRAPPORT 2003

FORSØKSDYRUTVALGET, ÅRSRAPPORT FOR 2003

SAMMENSETNING

Utvalget for forsøk med dyr (Forsøksdyrutvalget) har i beretningsåret hatt følgende sammensetning:

Leder:	Sorenskriver Einar Thomesen , Solør tingrett
Varamedlem:	Dommer Torje V.A. Torjesen, Kristiansand tingrett
Medlem:	Avdelingsleder veterinær dr. philos. Dag R. Sørensen , ansvarshavende ved Senter for komparativ medisin, Rikshospitalet, Oslo
Varamedlem:	Avdelingsleder veterinær, dr. scient. Signe Videm Avdeling for komparativ medisin, Amersham Health AS, Oslo
Medlem:	Overveterinær dr. scient. Dag Marcus Eide , ansvarshavende ved 2 avdelinger på Nasjonal folkehelseinstitutt, Oslo
Varamedlem:	Dr. philos. Geir Wing Gabrielsen, Norsk Polarinstitutt, Tromsø
Medlem:	Professor dr. med. vet. Stig A. Ødegaard , Ansvarshavende for forsøk med store dyr, Norges veterinærhøgskole, Oslo
Varamedlem:	Professor dr. med. vet. Kristian Ingebrigtsen, Seksjon for farmakologi og toksikologi, Institutt for farmakologi, mikrobiologi og næringsmiddelhygiene, Norges veterinærhøgskole, Oslo.
Medlem:	Avdelingsdirektør dr. scient. Brit Hjeltnes , Fiske- og skjellhelse – Regionale laboratorier, Veterinærinstituttet, Bergen
Varamedlem:	Seksjonsleder dr. scient. Tor Atle Mo, Seksjon for fiskehelse, Veterinærinstituttet, Oslo
Medlem:	Professor dr. med. Hans Prydz , Bioteknologisenteret i Oslo, Universitetet i Oslo
Varamann:	Avd. overlege Gunn Kristoffersen, Sentralsjukehuset i Rogaland
Medlem:	Biolog Anton Krag , styremedlem i Dyrevernalliansen, Oslo
Varamedlem:	Jurist Live Kleveland Karlsrud, pressekontakt i Dyrevernalliansen, Oslo
Medlem:	Avdelingsingeniør Ingvill Løken , Legemiddelverket, Oslo
Varamedlem:	Avdelingsingeniør Carsten Lund, Avdeling for komparativ medisin, Universitetet i Oslo
Sekretær:	Veterinær dr. scient. Espen Engh , Statens dyrehelsetilsyn, Oslo

Utvalget skal bestå av syv faste medlemmer med personlige varamedlemmer som alle oppnevnes av Mattilsynet for fire år av gangen. Oppnevningen av fire henholdsvis tre medlemmer med varamedlemmer skjer med to års mellomrom slik at den nødvendige kontinuitet opprettholdes. Ingen bør oppnevnes for mer enn to perioder sammenhengende.

I 2001 ble det innført prøveordning med et åttende utvalgsmedlem med varamedlem bestående av representanter fra teknisk forsøksdyrpersonale. Forsøksdyrutvalget anser ordningen som et viktig faglig bidrag til utvalgets arbeid, og arbeider for at ordningen skal innføres som en permanent løsning.

VIRKSOMHETEN

Generelt

Forsøksdyrutvalget er satt til å forvalte dyrevernløvens bestemmelser om forsøk med dyr, herunder oppgaven med å godkjenne forsøksdyravdelinger og kontrollere selve forsøkene. Ingen kan utføre forsøk med dyr uten tillatelse fra Forsøksdyrutvalget. I dyrevernløvens §22 er det hjemlet adgang for at utvalget på avgrensede områder kan delegere denne retten til en person som utvalget har godkjent som ansvarshavende for en registrert forsøksdyravdeling.

Med dyreforsøk forstås i denne sammenheng, med visse unntak (jfr. Forskrift om forsøk med dyr §2), alle forsøk på dyr av biologisk, psykologisk, etologisk, fysikalsk eller kjemisk art (jfr. Forskrift om forsøk med dyr §2 og §3).

Oppstillings- og miljøforholdene for forsøksdyr skal minst oppfylle retningslinjene i appendiks A i Europarådets forsøksdyrkonvensjon (jfr. Forskrift om forsøk med dyr §12).

Mattilsynet har fastsatt en instruks for Forsøksdyrutvalget som gir nærmere retningslinjer om utvalgets sammensetning, virksomhet og sekretariat.

Forsøksdyrutvalgets møter

Antall møter:	11
Antall saker på møter	245
Antall orienteringer/foredrag på møter	3

Utvalget har hatt 11 ordinære møter i løpet av 2003. I alt 245 saker av ulike karakter ble behandlet på utvalgets møter i beretningsåret. Av disse var 112 saker av mer generell karakter (f.eks. administrative eller organisatoriske), og er ikke spesifisert i avsnittene under.

På enkelte møter har Forsøksdyrutvalget valgt å innkalle ressurspersoner for å informere om aktuelle saker eller problemstillinger. I beretningsåret ble 3 slike foredrag/orienteringer avholdt på møtene.

Godkjenning av avdelinger og inspeksjoner

Antall møtesaker ang. godkjenning av avdelinger:	11
<u>Hvorav</u>	
Godkjent uten anmerkninger:	4
Godkjent på vilkår:	7
Avslått:	0
Antallet inspeksjoner :	9
<u>Hvorav</u>	
Uanmeldte:	0

I henhold til forskrift av 16. januar 1996 om forsøk med dyr skal alle forsøksdyravdelinger godkjennes av Forsøksdyrutvalget. Forsøksdyravdelinger kan etter inspeksjon godkjennes for en periode inntil 4 år. I løpet av perioden bør det foretas uanmeldte inspeksjoner for å kontrollere at forutsetningene for den gitte godkjennelse står ved lag, og at prosjekter som er igang gjennomføres i samsvar med godkjent forsøksplan. For fornyet godkjennelse av en avdeling skal det alltid foretas inspeksjon (jfr. Instruks for Forsøksdyrutvalget §6).

Enhver forsøksdyravdeling som ikke har veterinær som ansvarshavende, skal knytte til seg en navngitt veterinær som skal gi råd om dyrenes oppstalling, miljø og behandling. Forsøksdyrutvalget har utgitt en instruks som fastsetter oppgavene til navngitt veterinær ved forsøksdyravdelingen.

Antallet forsøksdyravdelinger med aktiv forskningsvirksomhet var ved utgangen av meldingsåret 65. En avdeling er nedlagt og to avdelinger er sammenslått i beretningsåret. I tillegg kommer 3 registrerte forsyningsvirksomheter.

Utvalget har i meldingsåret foretatt 9 inspeksjoner i forsøksdyravdelinger. Under inspeksjonene deltar normalt sekretæren sammen med et medlem av utvalget og/eller den lokale offentlige veterinær (f.eks. distriktsveterinær). Utvalget har ikke hatt ressurser til å gjennomføre uanmeldte inspeksjoner.

Godkjenning av ansvarshavende

Antall møtesaker ang. godkjenning av ansvarshavende:	11
<u>Hvorav</u>	
Godkjent uten anmerkninger:	6
Godkjent på vilkår:	5
Avslått:	0

Enhver forsøksdyravdeling skal ha en ansvarshavende. Den ansvarshavende skal være godkjent av Forsøksdyrutvalget, for inntil 4 år. Ansvarshavende må ha sin arbeidsplass ved den institusjon/bedrift hvor tilsynet skal foretas. Som ansvarshavende kan primært godkjennes en person med universitets- eller høyskoleutdannelse, og med erfaring fra dyreforsøk. Ansvarshavende forplikter å holde sine faglige forsøksdyrkunnskaper og ferdigheter ved like, og gjenoppnevning som ansvarshavende kan gjøres avhengig av slik faglig oppfølging (jfr. Forskrift om forsøk med dyr §6).

Ansvarshavendes plikter å føre tilsyn med at forsøksdyrvirksomheten innenfor institusjonen/bedriften drives i samsvar med lov og forskrift og andre vilkår som måtte være fastsatt av Forsøksdyrutvalget.

Utvalget kan med visse forbehold delegerer retten til å godkjenne forsøk som faller innenfor rammen av institusjonens/bedriftens godkjenningsdokument til ansvarshavende. Det store flertall forsøk på forsøksdyravdelinger blir i praksis godkjent lokalt. Kopier av alle søknader om tillatelse til å gjennomføre dyreforsøk skal sammen med tillatelsen oversendes utvalget senest 1 uke etter at tillatelsen er gitt.

Hvis ansvarshavende er i tvil om forsøket ligger innenfor rammen av det godkjenningsdokument som er gitt, eller av andre grunner finner det vanskelig å ta en beslutning, skal søknaden oversendes utvalget til avgjørelse sammen med en begrunnelse. Forsøk som påfører dyr betydelig eller vedvarende smerte, samt ansvarshavendes egne forsøk skal alltid forhåndsgodkjennes av Forsøksdyrutvalget.

I beretningsåret ble 11 nye ansvarshavende, faste stedfortredere eller midlertidige vikarer godkjent.

Godkjenning av forsøk på godkjent avdeling

Antall møtesaker ang. forsøk på godkjent avdeling:	40
<u>Hvorav</u>	
Godkjent uten anmerkninger:	22
Godkjent på vilkår:	16
Avslått:	2

Alle som skal utføre forsøk med dyr som omfattes av forskrift for forsøk med dyr, skal innhente tillatelse fra Forsøksdyrutvalget eller fra en person dette utvalget har bemyndiget. Forsøk med dyr må ikke finne sted med mindre det dreier seg om ervervelse av kunnskap som tar berettigede samfunnsmessige eller vitenskapelige hensyn.

Ved forsøk som antas å påføre dyret smerte, og der formålet med forsøket er til hinder for at smerten kan lindres, må det stilles særskilte krav til forsøkets vitenskapelige eller praktiske nytteverdi.

Forsøk med dyr skal bare tillates dersom annen vitenskapelig tilfredsstillende metode som ikke krever bruk av dyr, ikke er anvendelig i praksis. Tillatelse til å utføre forsøk på godkjent forsøksdyravdeling kan gis for inntil 4 år om gangen. Forsøk som antas å medføre vedvarende eller betydelig smerte, kan bare gis av Forsøksdyrutvalget for 2 år om gangen.

Til sammen 40 saker om dyreforsøk utført ved forsøksdyravdeling er vurdert av utvalget. Dette resulterte i 38 forsøk godkjent, og 2 forsøk avslått. Flere prosjekter er imidlertid først godkjent etter innhenting av supplerende informasjon og/eller endring av protokoll. Også i enkelte saker med positivt utfall ved første gangs behandling, har utvalget hatt merknader med forslag til justering av forsøksprotokoll og prosedyrer.

Utvalget har videre anledning til å gi den enkelte institusjon/bedrift en generell godkjenning (såkalt "blokkgodkjenning") til bruk av forsøksdyr i forbindelse med rutinediagnostikk, produksjon av biologiske produkter og i sin kontrollvirksomhet (jfr. Forskrift om forsøk med dyr §11). Forsøksdyrutvalget har valgt å gi slike tillatelse for maksimum 2 år om gangen. Det ble gitt to blokkgodkjenninger dette året.

Godkjenning av forsøk utenfor godkjent avdeling

Antall møtesaker ang. forsøk utenfor godkjent avdeling:	40
<u>Hvorav</u>	
Godkjent uten anmerkninger:	16
Godkjent på vilkår:	22
Avslått:	2

Tillatelse til å utføre forsøk utenfor godkjent forsøksdyravdeling (feltforsøk) kan gis av Forsøksdyrutvalget for inntil 2 år om gangen. Forsøksdyrutvalget har dessuten delegert myndighet til å godkjenne feltforsøk til en utpekt person ved NINA/NIKU.

Det har i 2003 vært et betydelig antall søknader om tillatelse til å gjennomføre forsøk utenom faste forsøksdyravdelinger. Det er en økning i bruk av viltlevende dyr i forsøkssammenheng, og et stort antall ville dyr blir hvert år merket. Forsøksdyrutvalget er opptatt av å stille samme krav til feltforsøk som til forsøk utført ved forsøksdyravdelinger når det gjelder krav til kvalitet og gjennomføring.

I 2003 har Forsøksdyrutvalget gitt tillatelse til 40 feltforsøk, mens 2 søknader ble avslått. 22 søknader om feltforsøk ble godkjent på vilkår.

Revisjoner av tillatelser gitt av ansvarshavende

Antall søknader godkjent av ansvarshavende lokalt	475
<u>Hvorav</u>	
Antall revidert av utvalget	171
Antall ikke revidert	304
Antall møtesaker ang. revisjonsvirksomhet:	29
<u>Hvorav</u>	
Forsøk ikke endret:	5
Forsøk fullført under vilkår:	21
Forsøk helt eller delvis avsluttet:	3

Forsøksdyrutvalget gjennomfører rutinemessig tilsyn av tillatelser til å utføre dyreforsøk gitt av ansvarshavende ved de enkelte forsøksdyravdelinger. Avgjørelser tatt av den lokale ansvarshavende kan overprøves av Forsøksdyrutvalget. Utvalget har dette året gjennomført revisjon av ca. 36% av i alt 475 søknader godkjent av ansvarshavende lokalt.

Som følge av revisjonene ble 29 revisjonssaker tatt opp til diskusjon i Forsøksdyrutvalget. Ansvarshavende får tilbakemelding fra utvalget i form av melding om at revisjon er foretatt eller i form av merknader som skal besvares innen en gitt frist. Ved tilfeller der Forsøksdyrutvalget mener at tillatelse ikke skulle vært gitt, har utvalget stoppet forsøket.

Viktige avgjørelser og prinsippvedtak

Forsøksdyrutvalget har i beretningsåret hatt opp til vurdering, eller utredet på eget initiativ, en rekke saker som er av prinsipiell interesse. Prinsippvedtak blir gjort kjent for ansvarshavende ved landets forsøksdyravdelinger, og lagt ut på Forsøksdyrutvalgets internettsider.

Forsøk med dyr for å illustrere kjent kunnskap

Det forekommer søknader til Forsøksdyrutvalget som innebærer forsøk med dyr der formålet er å illustrere kjent kunnskap. F.eks.:

- Bedøving av fisk med ikke anbefalte metoder for å illustrere uriktig slakting.
- Injeksjon av krampefremkallende midler i mus for å lære å evaluere symptomene etter en skriftlig skala.

Utvalget vedtok at forsøk med dyr der eneste formålet er å videreformidle allerede kjent kunnskap skal avslås dersom følgende vilkår ikke oppfylles:

- 1) Søkeren må sannsynliggjøre at kunnskapen eller ferdigheten ikke kan tilegnes på annen måte, f.eks. gjennom klinisk observasjoner, ved å benytte audiovisuelle eller andre hjelpemidler fra offentlig tilgjengelige databaser, kolleger, e.l.
- 2) Dersom forsøkene anses som nødvendige fordi alternativene/hjelpemidlene ikke er tilgjengelige, kan tillatelse gis av Forsøksdyrutvalget på vilkår av at slike hjelpemidler utarbeides og gjøres tilgjengelige for andre gjennom anerkjente offentlig tilgjengelige databaser (f.eks. NORINA).

Oppstalling av smågnagere i metabolismebur

Metabolismebur er vanligvis trange og dårlig egnet til langvarig oppstalling. Utvalget vedtok derfor generelle retningslinjer for oppstalling i metabolismebur:

- Oppstalling av dyr i metabolismebur regnes som forsøk p.g.a. trange og suboptimale oppstallingsforhold. Forsøkene må begrunnes mht. omfang, antall dyr og varighet.
- Oppstallingen bør være så kort som mulig. Det anbefales relativt korte perioder (24 timer) i metabolismebur vekselvis med normal oppstalling, i stedet for lange opphold i metabolismebur.
- Uavbrutt opphold i metabolismebur utover 7 døgn må ha spesiell tillatelse fra Forsøksdyrutvalget.
- Minimum størrelse på burene avhengig av art og alder. Metabolismebur må være store nok til at de tillater dyrene å stå, ligge, hvile og reise seg opp på den måten som er naturlig for arten. Dyrene må også ha mulighet til å snu seg på en naturlig måte i metabolismeburet.
- Dyrene må ha en tilvenningsperiode og stelles av kyndig personale før, under og etter oppholdet/oppholdene i metabolismeburet. Dette er spesielt påkrevet for dyr som brukes i belastende metabolismeforsøk.
- Oppstallingen i metabolismebur må foregå i omgivelsesbetingelser som forøvrig tilfredsstiller kravene i Appendiks A i Europakonvensjonen.

Veiledning for beredskapsvakt utenom ordinær arbeidstid ved Forsøksdyravdelinger

Forskrift om forsøk med dyr slår fast følgende:

- *Dyrene skal minst ha daglig tilsyn, og de skal stelles og tilses nøye og så ofte som nødvendig. Dette innebærer også en beredskap/vaktordning utenom ordinær arbeidstid (§ 12).*
- *Dyreforsøk med unntak av feltforsøk, skal bare foregå i lokaler godkjent av forsøksdyrutvalget (§ 7).*
- *Forsøksdyravdeling skal godkjennes av forsøksdyrutvalget før avdelingen tas i bruk. Godkjenning skal kun gis dersom standard, utstyr, bemanning og rutiner er tilrettelagt slik at det ikke går ut over dyrenes helse eller trivsel (§ 4).*

Av dette kan utledes at det skal være en beredskap/vaktordning utenom ordinær arbeidstid ved forsøksdyravdelinger, og at det er Forsøksdyrutvalgets oppgave å påse at en slik ordning er etablert.

Dyrevernlovens hovedprinsipp er at det skal tas hensyn til instinkt og naturlige behov slik at dyret ikke kommer i fare for å lide i utrengsmål. Man skal altså unngå fare for lidelse. Dette innebærer at jo større risiko, desto strengere krav må stilles til beredskap/vaktordningen.

Forskriften gir imidlertid ingen utførlige detaljer m.h.t. beredskap/vaktordning. Det blir derfor nødvendig å tolke og utfylle forskriftene.

Forsøksdyrutvalget bemerker særlig:

1. Det skal etableres en beredskap/vaktordning som innebærer at dyrene får det tilsyn som er nødvendig for å forebygge smerte, unødig lidelse, utmattelse eller varig skade utenom ordinær arbeidstid. Dette gjelder også i helger, på helligdager og utenom arbeidstiden på vanlige arbeidsdager.

2. Beredskaps/vaktordningen innebærer to elementer: tilsyn og beredskap for å kunne opprettholde forsvarlige betingelser for dyrene.
3. Beredskaps/vaktordningen innebærer dels overvåkning av det tekniske anlegget (ventilasjon, temperatur, luftfuktighet, andre relevante faktorer) og dels overvåkning av dyrevernmessige aspekter (akutt eller kronisk sykdom eller lidelse).
4. Beredskaps/vaktordningen må tilpasses risiko og avdelingens størrelse og aktivitet. Avdelingens tekniske standard, antall dyr, dyreart og forsøkens art må vurderes. Erfaring om hyppighet av alarmer og behov for utrykninger bør vektlegges. Smertevoldende forsøk eller forsøk som innebærer akutte forandringer i dyrenes tilstand, sykdom eller død medfører vesentlig skjerpene krav til ordningen. Viktige risikofaktorer er bl.a. automatisk vanningsanlegg (økt fare for drukning og/eller nedkjøling av dyrene) og adgang for forskere til å utføre inngrep/forsøk utenfor ordinær arbeidstid.
5. Teknisk alarm tilknyttet en vaktentral er i seg selv ikke tilstrekkelig som tilsynsordning, men kan vektlegges som en faktor under vurderingen av tilsynet som helhet.
6. Tilsynet kan baseres på direkte tilstedeværelse, overvåkningskameraer og/eller alarmsystemer. Alarmer alene er ikke tilfredsstillende som tilsynsordning. Hvilke(t) system(er) som er hensiktsmessig må vurderes konkret i det enkelte tilfelle.
7. Beredskaps/vaktpersonalet må ha tilstrekkelig kompetanse eller ha mulighet for å bli assistert av kompetent personale.
8. Det må stilles krav til tilsynshyppighet og responstid for beredskaps/vaktpersonalet.
9. Hvilke krav som skal stilles til beredskaps/vaktordningen ved den enkelte avdeling må baseres på et konkret skjønn av ovennevnte momenter.

Utfasing av LD50 - akutt giftighets testing

LD50 (Lethal Dose 50 Percent)-metoden ble utviklet på 50-tallet og ble nedfelt som en internasjonal standardprosedyre for giftighetstesting (OECD Test Guidelines 401).

LD50-metoden går ut på å gi en gruppe dyr en enkel dose av et teststoff med en slik konsentrasjon at minimum en fastsatt andel av dyrene dør. Normalt kreves minst 20 dyr til et enkelt LD50 forsøk. Resultatene gjør at en kan regne den såkalte LD50-verdien, dvs. - mengden av et stoff som dreper 50% av forsøksdyrene innen 14 dager, etter én enkel dose.

LD50-metoden innebærer alltid betydelige og ofte vedvarende lidelser for en andel av forsøksdyrene, og har derfor vært svært omstridt.

Alternative metoder ble utarbeidet og tatt i bruk så tidlig som 1990 (OECD Test Guidelines 420, 423 og 425), men fikk ikke aksept så lenge LD50-metoden fortsatt var nedfelt i internasjonale avtaler. Metoden sparer dyreliv, men tar noe lengre tid å gjennomføre. I tillegg regnes det som lite interessant, og dermed unødvendig, å fastslå LD50 for stoffer der den synes å ligge over 2 mg/kg.

I desember 2002 vedtok OECD å slette LD50-metoden (OECD Test Guidelines 401), og med en overgangsperiode på ett år. OECDs medlemsland ble enige om at tester utført etter LD50-metoden skulle avslås etter desember 2003.

Utvalget vedtok at giftighetstesting etter LD50-metoden ikke skal innvilges etter desember 2003. Søknader om å bruke LD50-metoden før desember 2003 skal behandles særskilt av

Forsøksdyrutvalget. LD50-forsøk på dyr vil bare bli godkjent i denne perioden dersom tungtveiende argumenter taler for det, og alternative metoder ikke kan benyttes.

Fjerning av radiosendere ol.

Det har i enkelte tilfeller oppstått tvil om hvorvidt utstyr som er påsatt eller implantert hos ville forsøksdyr skal fjernes etter forsøkets slutt.

Utvalget vedtok at radiosendere, dataloggere og andre gjenstander som tillates påsatt eller implantert skal som hovedregel fjernes ved forsøkets avslutning. FDU kan gjøre unntak etter særskilt begrunnet søknad.

Forsøk med gamle forsøksdyr

Bruk av gamle forsøksdyr reiser en del dyrevernmessige utfordringer. Utvalget vil ikke på generell basis nekte bruk av gamle dyr, men erkjenner at bruk av slike dyr betinger spesielle forutsetninger slik som økt tilsyn og økt miljøberikelse. Humane end-points må etableres og etterfølges.

Informasjonsvirksomhet

Forsøksdyrutvalgets sekretær står for utvalgets løpende kontakt med de lokale ansvarshavende og andre relevante parter. Utvalget kommuniserer med ansvarshavende bl.a. gjennom en e-postliste.

Utvalget har i beretningsåret gitt uttalelser til diverse medier om forsøksdyrvirksomhet generelt, og om omdiskuterte enkeltsaker.

Forsøk med dyr er et omdiskutert tema i samfunnet, og Forsøksdyrutvalget ser behovet for økt åpenhet på området. For å lette informasjonstilgjengeligheten har Forsøksdyrutvalget publisert relevant informasjon på sine nettsider (<http://www.fdu.no>). Hensikten er å opplyse publikum om utvalgets virksomhet, samt tilby forsøksdyrmiljøene praktiske ressurser og informasjon om f.eks. viktige prinsippvedtak.

Annet arbeid

Forsøksdyrutvalget har i beretningsåret gitt innspill til 4 offentlige høringer. Utvalget ble blant annet invitert til å gi sine uttalelser i forbindelse med arbeidet til den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT) om bruk av forsøksdyr i Norge.

Stortingsmeldingen om dyrehold og dyrevelferd (nr. 12 2002-2003) har satt som mål at Norge skal etablere en plattform for alternativer til dyreforsøk. Forsøksdyrutvalget har holdt seg orientert om utviklingen i europa ved å delta på ECOPAs (European consensus-plattform for alternatives) møte i Brussel 28-30.11.03 (se <http://ecopa.vub.ac.be> for mer informasjon).

Oslo 25. august 2004

Einar Thomesen
leder

Espen Engh
sekretær

Dag R. Sørensen

Dag Markus Eide

Stig A. Ødegaard

Brit Hjeltnes

Hans Prydz

Anton Krag

Ingvill Løken

STATISTIKK

Oppsummering

EK-statistikk

Statistikk over bruk av forsøksdyr foretas i forhold til den europeiske konvensjon om beskyttelse av virveldyr som brukes til eksperimenter og andre vitenskapelige formål, appendix B (EK statistikk).

I 2003 ble det *totalt* benyttet 850.179 forsøksdyr i Norge, hvorav 796 497 fisk, 47.114 pattedyr og 5.318 fugler.

I 2003 ble 773.625 forsøksdyr benyttet i *godkjente forsøksdyrlaboratorier*, hvorav 724.918 fisk, 46.579 pattedyr og 1.376 fugler.

I 2003 ble 76.554 forsøksdyr brukt i såkalte *feltforsøk* (utenfor godkjent forsøksdyrlaboratorier), hvorav 71.579 fisk, 535 pattedyr og 4.437 fugler.

Annen statistikk

I tillegg til tallmaterialet som innsamles i henhold til EK statistikken har Forsøksdyrutvalget samlet inn følgende informasjon:

- *Smertevoldende forsøk med dyr*

Begrepet ”smerte” omfatter både fysisk og psykisk smerte, angst og stress.

Smertevoldende dyreforsøk er alle forsøk som antas å medføre vedvarende eller betydelig smerte, jfr. Forsøksdyrutvalgets prinsippavgjørelse av 11.12.02.

Smertevoldende dyreforsøk stiller særskilte krav til forsøkets vitenskapelige eller praktiske nytteverdi (jfr. Forskrift om forsøk med dyr §8).

I 2003 ble det rapportert om 11 smertevoldende dyreforsøk, med til sammen 2.668 forsøksdyr.

- *Oversikt over dyr som ikke regnes som forsøksdyr*

Forsøksdyrutvalget varslet i 2002 om at det er ønskelig med en oversikt over dyr anvendt til formål som omfattes bl.a. av Forsøksdyrforskriftens unntaksbestemmelser i §2, dvs. dyr som anvendes til *in vitro* formål, blodtapping, oppsamling av sekreter og ekskretorer og forsøk som angår avl/oppdrett, fôring og miljø og hvor det ikke er grunn til å anta at forsøket vil medføre en ufysiologisk tilstand hos dyrene. Utvalget ønsket et anslag på antallet dyr på forsøksdyravdelinger som ikke regnes som forsøksdyr etter dagens lovverk. Til sammen ble det i 2003 rapportert om 1.688.025 fisk og 27.354 andre arter som ikke defineres som forsøksdyr. Se tabellen under ”Annen statistikk”

STATISTIKK I HENHOLD TIL EUROPAKONVENSJONEN

Tabell 1: Antall forsøksdyr benyttet i 2003, totalt og fordelt etter art og opprinnelse

Art/Anvendelse	A (1.1)*	B (1.2)	C (1.3)	D (1.4)**	SUM
1 Mus	19 166	11 869	1 390	0	32 425
2 Rotte	5 616	6 905	0	0	12 521
3 Marsvin	0	376	0	0	376
4 Gullhamster	0	0	0	0	0
5 Andre gnagere	193	0	15	0	208
6 Kanin	57	200	0	0	257
7 Halvaper	0	0	0	0	0
8 Am. aper	0	0	0	0	0
9 Haleløse aper	0	0	0	0	0
10 Andre aper	0	0	0	0	0
11 Hund	71	0	0	0	71
12 Katt	12	0	0	0	12
13 Mink og rev	102	0	3	0	105
14 Andre kjøttere	0	0	105	0	105
15 Hest og andre hovdyr	1	0	0	0	1
16 Gris	468	10	186	0	664
17 Storfe	71	0	0	0	71
18 Småfe	89	0	32	0	121
19 Rein	0	0	28	0	28
20 Andre klauvdyr	25	0	99	0	124
21 Andre pattedyr	0	0	25	0	25
22 Høns	1 293	0	20	0	1 313
23 Vaktel	0	0	0	0	0
24 Andre fugler	30	0	4 470	0	4 500
25 Krypdyr	0	0	3	0	3
26 Amfibier	0	250	0	0	250
27 Fisk	620 070	7 635	168 472	320	796 497
28 Tifotkreps	4	0	498	0	502
SUM	647 268	27 245	175 346	320	850 179

A (1.1) Fra norskregistrert avls-/brukervirksomhet.

B (1.2) Fra andre konvensjonsparter.

C (1.3) Fra andre kilder.

D (1.4) Gjenbruk.

* Direkte eller indirekte (jfr. forskrift om forsøk med dyr, §19).

** Gjenbruk: Når et dyr benyttes på nytt og et annet dyr kunne ha vært anvendt i stedet.

Tabell 2: Antall forsøksdyr benyttet Norge i 2003, totalt og fordelt etter formål

Art/Anvendelse	E (2.1)*	F (2.2)	G (2.3)	H (2.4)**	I (2.5)**	J (2.6)**	SUM
1 Mus	24 389	1 599	454	5 842	31	110	32 425
2 Rotte	11 014	1 158	129	105	91	24	12 521
3 Marsvin	0	366	4	6	0	0	376
4 Gullhamster	0	0	0	0	0	0	0
5 Andre gnagere	204	0	0	0	4	0	208
6 Kanin	119	133	4	0	1	0	257
7 Halvaper	0	0	0	0	0	0	0
8 Am. aper	0	0	0	0	0	0	0
9 Haleløse aper	0	0	0	0	0	0	0
10 Andre aper	0	0	0	0	0	0	0
11 Hund	28	43	0	0	0	0	71
12 Katt	12	0	0	0	0	0	12
13 Mink og rev	105	0	0	0	0	0	105
14 Andre kjøttere	105	0	0	0	0	0	105
15 Hest o.a. hovdyr	1	0	0	0	0	0	1
16 Gris	506	54	0	0	104	0	664
17 Storfe	55	0	16	0	0	0	71
18 Småfe	99	0	9	13	0	0	121
19 Rein	28	0	0	0	0	0	28
20 Andre klauvdyr	124	0	0	0	0	0	124
21 Andre pattedyr	25	0	0	0	0	0	25
22 Høns	1 042	270	0	0	1	0	1 313
23 Vaktel	0	0	0	0	0	0	0
24 Andre fugler	4 498	0	0	0	2	0	4 500
25 Krypdyr	3	0	0	0	0	0	3
26 Amfibier	12	0	0	0	238	0	250
27 Fisk	474 439	133 087	0	131 034	590	57 347	796 497
28 Tifotkreps	18	0	0	480	4	0	502
SUM	516 826	136 710	616	137 480	1 066	57 481	850 179

E (2.1) Grunnforskning innen biologi og medisin.

F (2.2) Forskning, utvikling og kvalitetskontroll av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin (unntatt uskadighetstesting.

G (2.3) Sykdomsdiagnostikk.

H (2.4) Beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting, herunder også uskadighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

I (2.5) Undervisning og trening.

J (2.6) Annet.

Tabell 3: Antall forsøksdyr benyttet til forsøk for utvalgte formål i Norge i 2003.

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Aper
E (2.1)	398 436	33 992	54	0
F (2.2)	79 471	2 107	49	0
G (2.3)	1 096	1 027	0	0
H (2.4)	462 354	6 325	0	0
I (2.5)	1 434	503	0	0
J (2.6)	539 775	385	0	0
Totalt	1 482 566	44 339	103	0

E (2.1) Grunnforskning innen biologi og medisin.

F (2.2) Forskning, utvikling og kvalitetskontroll av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin (unntatt uskadighetstesting).

G (2.3) Sykdomsdiagnostikk.

H (2.4) Beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting, herunder også uskadighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

I (2.5) Undervisning og trening.

J (2.6) Annet.

Tabell 4: Antall forsøksdyr benyttet til forsøk for utvalgte formål til beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting i Norge i 2003, herunder også uskadighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Aper
K (3.1)*	200	0	0	0
L (3.2)*	46	46	0	0
M (3.3)*	0	0	0	0
N (3.4)*	0	0	0	0
O (3.5)*	4 074	1 282	0	0
P (3.6)**	9 854	1 534	0	0
Q (3.7)	448 180	1 720	0	0
Totalt	462 354	4 582	0	0

K (3.1) Stoffer brukt eller beregnet for bruk hovedsakelig i landbruk.

L (3.2) Stoffer brukt eller beregnet for bruk hovedsakelig i husholdningene.

M (3.3) Stoffer brukt eller beregnet brukt hovedsakelig som kosmetikk eller toalettsaker.

N (3.4) Stoffer brukt eller beregnet brukt hovedsakelig som tilsetning til matvarer for mennesker.

O (3.5) Stoffer brukt eller beregnet brukt hovedsakelig i industrien, men som ikke faller under kategori 3.1, 3.2, 3.3, 3.4.

P (3.6) Potensielle eller reelle forurensningsfarer i det alminnelige miljø som faller inn under de ovenfor nevnte kategorier.

Q (3.7) Sikkerhetstesting av produkter eller utstyr til bruk inne human- eller veterinærmedisin.

* Det primære formål som det var hensikten å bruke det til da testen ble utført.

** Når stoffer som tilhører kategorier som hører hjemme i andre linjer i denne tabell krever testing som forurensning (f.eks. ved lekkasje eller utslipp som fører til forurensning av miljøet) skal denne testing oppføres under linje 3.6

Tabell 5: Antall forsøksdyr benyttet i Norge i 2003 i forbindelse med sykdom og lidelser*

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Aper
R (4.1)**	14 359	5 123	0	0
S (4.2)	3 488	3 363	11	0
T (4.3)	907	907	0	0
U (4.4)	5 322	5 139	0	0
V (4.5)	51 511	19	27	0
Totalt	75 587	14 551	38	0

R (4.1) Sykdom hos mennesket: kreft (ikke karsinogenisitetstesting).

S (4.2) Sykdom hos mennesket: Hjerte- og karsykdommer.

T (4.3) Sykdom hos mennesket: Nervøse og mentale forstyrrelser.

U (4.4) Sykdom hos mennesket: Andre sykdommer.

V (4.5) Sykdom hos dyr.

* Dersom arten av sykdommen hos mennesket ikke er entydig kjent, skal registreringen skje i linje 4.4

** Når forsøket gjelder kreft innenfor hjerte, kar, hjerne og nervesystemet skal det registreres i linje 4.1

Tabell 6: Antall forsøksdyr benyttet i Norge i 2003 i henhold til lovbestemmelser

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Aper
W (5.1)	8 819	3 222	0	0
X (5.2a)	36 787	0	0	0
Y (5.2b)	0	0	0	0
Z (5.3)	430 979	1 720	0	0
Totalt	476 585	4 942	0	0

W (5.1) Norge.

X (5.2a) Andre konvensjonspartnere eller medlemsstater.

Y (5.2b) Andre stater (ikke konvensjonspartnere).

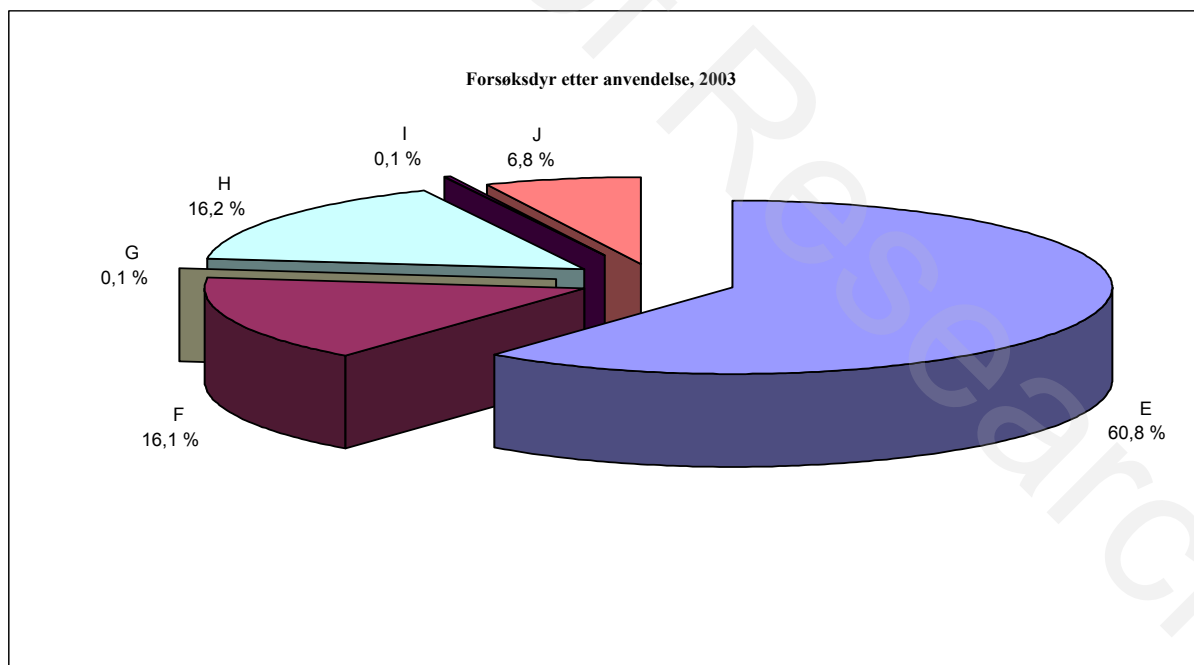
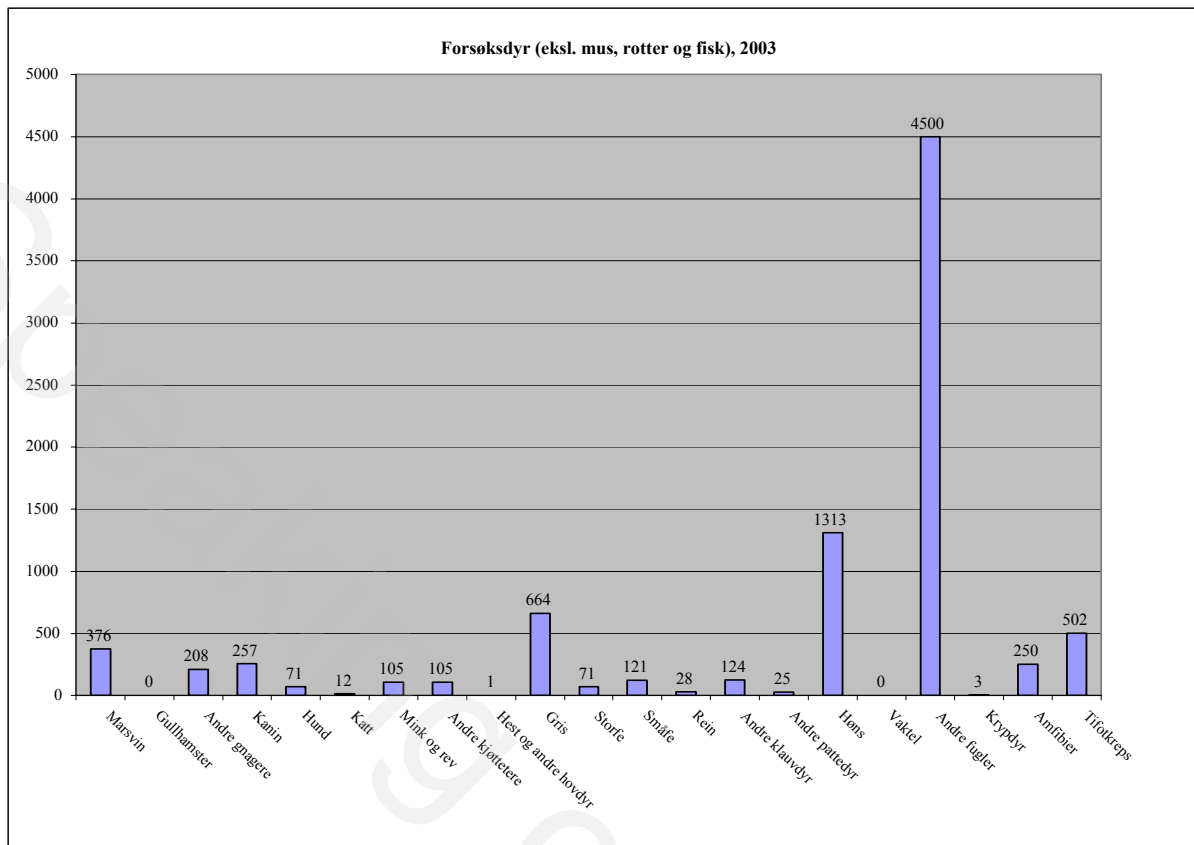
Z (5.3) Kombinasjon av 5.1 og 5.2.

ANNEN STATISTIKK

Tabell 7: Oversikt over dyr som ikke regnes som forsøksdyr, 2003.

		FISK	ANDRE ARTER
Samtlige dyr som ikke regnes som forsøksdyr på forsøksdyravdelingen		1 688 025	27 354
HVORAV:			
1)	Enkel identitetsmerking, uttak av blodprøver ol. på levende dyr, som det ikke er grunn til å anta vil påvirke dyrets normale livsutfoldelse eller medfører kun helt forbigående lett smerte eller ubehag.	122 556	747
2)	Forsøk som angår avl/oppdrett, føring og miljø der det ikke er grunn til å anta at forsøket vil medføre en ufysiologisk tilstand.	1 139 322	6 990
3)	Forsøk der dyr avlives uten foregående behandling, hvor formålet er forskning.	11 986	8 887
4)	Forsøk der dyr avlives uten foregående behandling, hvor formålet er undervisning, opplæring eller demonstrasjoner.	2 359	352
5)	Overskuddsdyr – dyr som av ulike grunner ikke er benyttet i forsøk.	402 382	10 162
6)	Annet (f.eks. dyr brukt til helsemonitorering)	9 420	216

GRAFISK FREMSTILLING AV ENKELTE TALL

E Grunnforskning innen biologi og medisin.

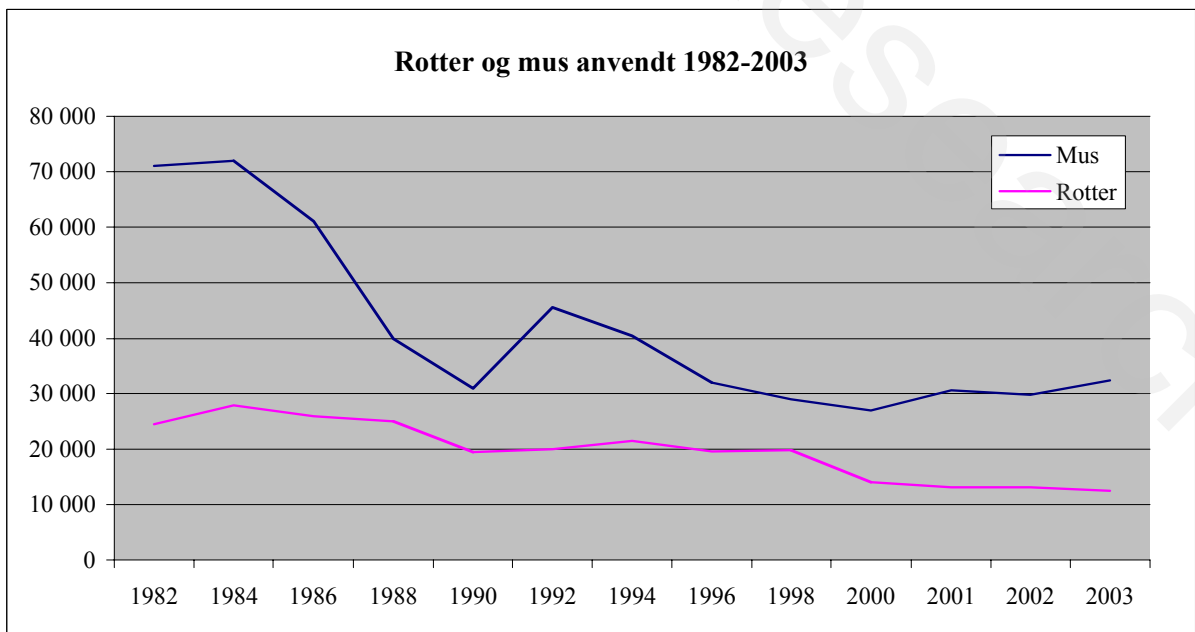
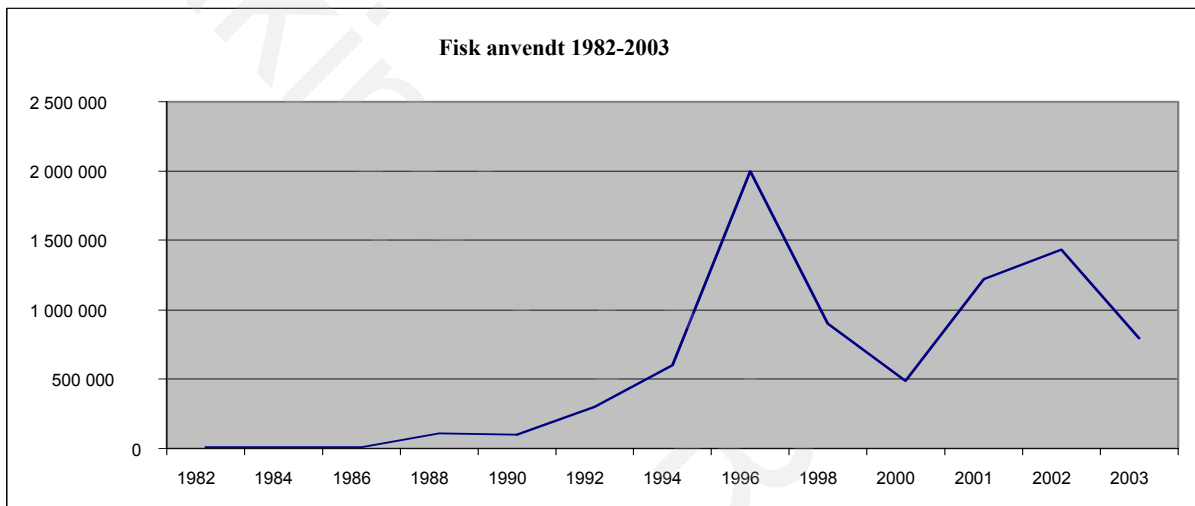
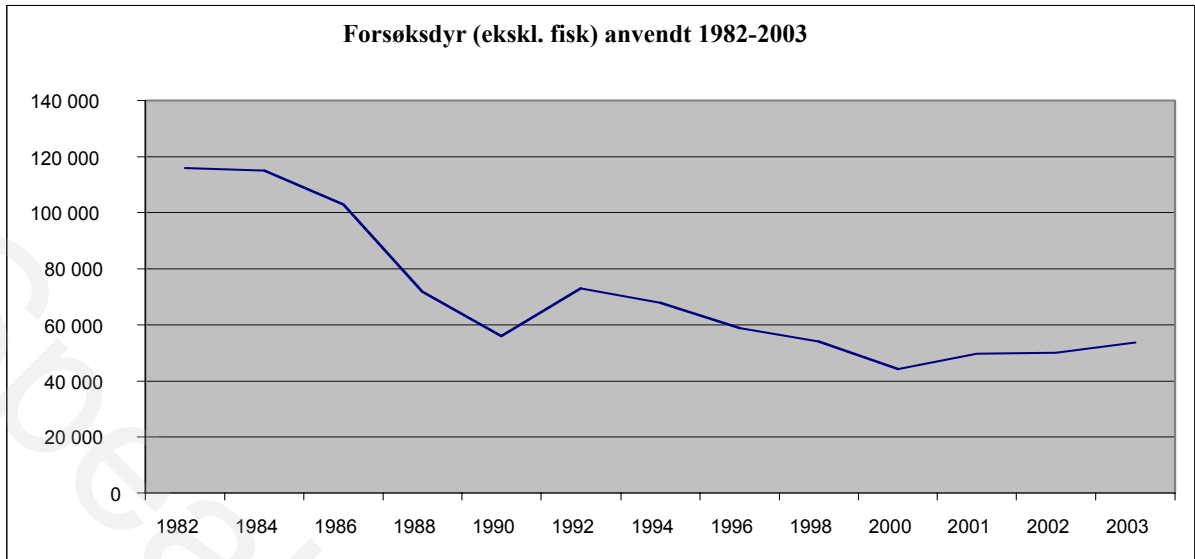
F Forskning, utvikling og kvalitetskontroll av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin (unntatt uskadelighetstesting).

G Sykdomsdiagnostikk.

H Beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting, herunder også uskadelighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

I Undervisning og trening.

J Annet.

Speaking Of Research